

Semecon Oy
Olli Malkamäki
Kartanotie 3
84101 Ylivieska

Lausunto Sievin Kenkäkankaan tuuli- ja aurinkovoimahankkeen Natura-arvioinnista (Kivineva FI1001004, SAC)

HANKKEESTA VASTAAVA

Semecon Oy

ASIAN VIREILLE TULO

Kenkäkankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa 21.11.2022 (POPELY/1473/2022) yhteysviranomaisen totesi, että luonnonsuojelulain 65§:n (9/2023 35§) mukainen Natura-arviointi tulee tehdä arviointisuunnitelman mukaisesti Natura-alueelle Kivineva. Natura-arviointi on tullut vireille Kenkäkankaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksen liitteenä 17.5.2024.

HANKE JA SEN SIOJITTUMINEN SUHTEESSA NATURA-ALUEESEEN

Semecon Oy suunnittelee Sievin kunnan alueelle tuuli- ja aurinkovoimapuistoa.

Hankkeessa suunnitellaan tuuli- ja aurinkovoimapuiston perustamista Sievin kunnan alueella sijaitsevalle Kenkäkankaan alueelle. Alueelle suunnitellaan enintään 35 (VE 1) tai enintään 25 (VE 2) uuden tuulivoimalan rakentamista. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään noin 300 metriä. Tarkempi hankekuvaus on Natura-arvioinnin mukaan esitetty ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa. Kivinevan Natura-alue sijoittuu lähimmillään noin 5 km etäisyydelle Kenkäkankaan tuulipuiston hankealueen eteläisestä rajasta.

NATURA 2000 TIETOLOMAKKEEN TIEDOT EU:N NATURA 2000 -VERKOSTOON KUULUVASTA ALUEESTA

Natura-tietolomakkeen (201812) mukaan Kivinevan Natura-alueen pinta-ala on 2120 ha. Lamminneva-Kivineva-Tuomikonneva on luonnontilainen kolmen edustavan suoalueen ja niiden väliin jäävien metsien kokonaisuus. Alue on luonnontilainen ja monipuolinen luontotyypeiltään. Suot ovat paikoin reheviä ja useita uhanalaisia kasveja esiintyy.

Lamminneva koostuu lyhytkorsinevasta ja paikoin keskiravinteista rimpinevasta. Lamminnevalta vedet "putoavat" noin 7 metriä Vedenputouksenkankaan vieritse ja läpi Kivinevalle. Kivineva on tyypiltään keskiravinteista rimpinevaa/ runsasravinteista rimpilettoa. Nevan luoteispään hyvin vetiseltä rimpialueelta osa valumavesistä kertyy luonnontilaiseksi Tuomikonojaksi, joka kiemurtaa edelleen Tuomikonnevan läpi Särkijärveen. Tuomikonneva on tyypiltään mesotrofista saranevaa ja kalvakkanevaa, jossa paikoin esiintyy rimmikkopintaa. Särkijärven ranta-alueet ovat lajistollisesti arvokkaimpia, mutta myös Matonevalla esiintyy alueellisesti arvokasta kasvilajistoa. Natura-kohteeseen sisältyvät myös Vedenputouksenkankaan luonnontilaiset sekametsät, sekä Jänissalon lettomaiset ja tulvaiset luontotyytit, joissa mm. esiintyy runsaasti lahokoivua. Kohteella esiintyy luontotyyteistä myös mm. tasankojokia, keidassoita sekä tulvametsiä. Lisäksi alueen linnusto on edustava. Alue on merkittävä myös metsäpeuran esiintymisalueena.

Suojelun perusteina olevat luontotyytit (Tietolomakkeen taulukko 3.1).

Nimi	Pinta-ala (ha)	Edustavuus
3160 - Humuspitoiset järvet ja lammet	60	B, hyvä
3260 - Pikkujoet ja purot	2,02	B, hyvä
7110 - Keidassuot	380	C, merkittävä
7230 - Letot	0,08	C, merkittävä
7310 - Aapasuot	1 420	B, hyvä
9010 - Luonnonmetsät	120	B, hyvä
9050 - Lehdot	0,7	C, merkittävä
9080 - Metsäluhdet	7	C, merkittävä
91D0 - Puustoiset suot	250	C, merkittävä
91E0 - Tulvametsät	1,4	C, merkittävä

Suojeluperusteena ovat luontodirektiivin liitteen II mukaiset lajit (Tietolomakkeen taulukko 3.2).

Rangifer tarandus fennicus, metsäpeura

Muut tärkeät kasvi- ja eläinlajit (Tietolomakkeen taulukko 3.3).

Dactylorhiza incarnata subsp. incarnata, suopunakämmekkä

Hammarbya paludosa, suovalkku

Juncus stygius, rimpivihvilä

Platanthera bifolia, valkolehdokki

Rhynchospora fusca, ruskopiirtoheinä

Suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostona. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita: alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys sekä luontotyyppin tai lajin elinympäristön laatua tai lajin populaatiokoon elinvoimaisuutta parannetaan ennallistamis- ja hoitotoimenpitein.

Natura-lomakkeessa mainittuja uhantekijöitä ovat metsänhoito ja sen vaikutukset yleisesti (metsien ikärakenteen muuttuminen tasaikäiseksi ja -rakenteiseksi) (B02), avohakkuut (B02.02), polut, urat, pyörä- ja metsäautotiet (D01.01), metsästys (F03.01) ja maantäyttö ja -kuivatus (ml. ojitus) (J02.01). Natura-lomakkeen mukaan soiden reuna-alueiden ojitukset ja avohakkuut vaikuttavat paikoin ekosysteemin toimintaan (erityisesti vesitalouteen).

Natura-alueen suojelu toteutetaan luonnonsuojelulain nojalla.

NATURA-ARVIOINTI

Aineisto ja menetelmät

Natura-arviointi on laadittu asiantuntija-arviona olemassa olevan aineiston sekä maastoselvitystietojen pohjalta. Arvioinnin on tehnyt Sitowise Oy:stä FM biologit Lauri Erävuori ja Jaakko Kullberg.

Natura-arvioinnin pohjana on käytetty Natura-tietolomake.

Vaikutusmekanismit Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnin mukaan luontotyyppeihin voi tuulivoimahankkeissa aiheutua muutoksia joko suoraan tuulivoimaloiden, teiden ja sähkönsiirtolinjojen rakentamisen tai rakentamisesta aiheutuvien epäsuorien vaikutusten kautta. Välillisiä vaikutuksia tuulivoimapuiston tai sen sähkönsiirron rakentamisesta voivat olla mm. valaistus- ja kosteusolojen muuttuminen puuston poiston ja maanmuokkauksen vuoksi, hulevesien aiheuttama kiintoainekuormitus vesistöihin ja olennaiset valumamuutokset tai onnettomuustilanteessa ympäristöön valuva öljy. Suorat vaikutukset kohdistuvat välittömästi Natura-alueeseen eli Natura-alueen sisällä. Välilliset vaikutukset voivat ulottua etäältäkin Natura-alueelle.

Tuulivoimarakentaminen voi vaikuttaa Natura-arvioinnin mukaan eläinlajeihin suoran elinympäristön muutoksen tai häirintävaikutuksen kautta. Maankäytön muutos aiheutuu rakentamisvaiheessa tuulivoimapuiston infrastruktuurista, kuten turbiinipaikat, tiestä ja sähkönsiirto. Tuulivoimapuiston häirintävaikutus on voimakkainta rakentamisen aikana, jolloin koneitten ja ihmisten äänet karkottavat etenkin arkoja lajeja. Elinympäristöjen muutoksen vaikutuksen merkittävyys riippuu siitä, onko kyseessä niiden elinkierron kannalta merkittävä paikka, esimerkiksi lisääntymiseen, levähtämiseen tai ruokailuun käytettävä alue, vai reviirin muu osa. Elinympäristöjen muutoksilla voi myös olla vaikutusta ekologisiin yhteyksiin alueiden välillä. Rakentamisaikainen häiriövaikutus on lyhytaikaista ja tulkittavissa metsänkäsittelytoimien kaltaiseksi, joskin suhteellisen pysyväksi muutokseksi. Tuulivoimaloiden käytön aikainen melu voi myös vaikuttaa eläimiin niin, että voimaloiden lähialueet eivät kelpaa niiden elinympäristöiksi. Eläimet voivat myös tottua voimaloiden aiheuttamaan häiriöön. Tottumiseen vaikuttaa laji, sukupuoli, ikä, yksilölliset ominaisuudet, vuodenaika, häiriön tyyppi ja toistuvuus. Elinympäristöjen muutoksen vaikutuksen merkittävyys riippuu siitä, onko kyseessä niiden elinkierron kannalta merkittävä paikka, esimerkiksi lisääntymiseen, levähtämiseen tai ruokailuun käytettävä alue, vai reviirin muu osa. Elinympäristöjen muutoksilla voi myös olla vaikutusta ekologisiin yhteyksiin alueiden välillä.

Hankkeen vaikutukset Natura-arvioinnin mukaan

Vaikutukset suojelunperusteena oleviin luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin

Natura-arvioinnin mukaan Kivinevan Natura-alue sijoittuu lähimmillään noin 5 km etäisyydelle Kenkäkankaan tuulipuiston hankealueen eteläisestä rajasta. Tuulivoimapuiston infrastruktuurin rakentamisesta ei aiheudu näin ollen suoria vaikutuksia Natura-alueeseen. Myöskään rakentamisen välilliset vaikutukset eivät ulotu Natura-alueelle.

Vaikutuksia vesitalouteen arvioitiin hankealueen ja Natura-alueen valuma-alue tarkastelun kautta. Natura-alueen vesien valumasuunta on pohjoiseen kohti hankealuetta Vääräjokea myöten. Natura-arvioinnin mukaan hankealueella tapahtuvista mahdollisista pintavesiin kohdistuvista muutoksista ei aiheudu hydrologisia tai veden laadullisia muutoksia Natura-alueelle.

Vaikutukset suojelunperusteena oleviin luontodirektiivin liitteen II lajeihin

Arvioinnin mukaan ei hanke muuta metsäpeuralle soveltuvia elinympäristöjä Kivinevan Natura-alueella. Tuulivoimapuiston ja sen sähkönsiirron rakentamisesta aiheutuvat vaikutukset ovat arvioinnin mukaan pääasiassa epäsuoria, tuulivoimapuiston toiminnasta aiheutuvia vaikutuksia.

Tuulivoimaloiden ja huoltotiestön rakentamisesta aiheutuvat häiriöt, voimaloiden toiminnasta aiheutuvat meluvaikutukset ja voimaloiden lapojen pyörimisestä aiheutuvat visuaaliset häiriöt eivät arvioinnin mukaan metsäisellä hankealueella ulotu Natura-alueelle saakka häiritsevinä. Kenkäkankaan tuulivoimapuiston ei ole myöskään arvioitu muodostavan estettä peurojen vaellusreiteille.

Kokonaisuudessaan hankkeesta on arvioitu aiheutuvan vähäistä haittaa metsäpeuralle, eikä merkittävän haitan kynnyksen arvioida Natura-alueen osalta ylittyvän.

Vaikutukset muihin tärkeisiin kasvi- ja eläinlajeihin

Natura-arvioinnissa ei ole tarkasteltu hankkeen vaikutukset muihin tärkeisiin kasvi- ja eläinlajeihin.

Yhteisvaikutukset Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnin mukaan Kenkäkankaan hankealueen läheisyydessä on eri vaiheissa olevia tuulipuistohankkeita runsaasti. Valtaosa hankkeista on vireillä (YVA-menettely kesken). Kenkäkangasta lähimmät hankkeet ovat Natura-arvioinnin mukaan eteläpuolelle sijoittuva Vääräjoen tuulipuisto, länsi-lounaispuolelle sijoittuva Toholampi-Lestijärvi tuulipuisto, pohjoispuolelle sijoittuva Tuppurannevan toteutunut tuulipuisto sekä kaakkoispuolelle sijoittuva Kiiskinevan tuulipuisto.

Natura-arvioinnin mukaan Kenkäkankaan hankkeesta ei aiheudu vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille, eikä näin ollen yhteisvaikutuksiakaan luontotyypeihin muiden hankkeiden kanssa aiheudu, vaikka muilla tuulivoimahankkeilla olisikin luontotyypeihin mahdollisesti vaikutuksia.

Metsäpeuran osalta yhteisvaikutuksia muodostuu arvioinnin mukaan lähinnä häiriövaikutuksen ja yleisen talousmetsien elinalueiden

pirstoutumisen vuoksi. Hankkeet yhdessä pirstovat ja heikentävät osaa laidunalueista ja mahdollisesti myös vasomisalueista. Natura-alueen tuntumaan sijoittuvilla hankkeilla voi olla myös Natura-alueeseen kohdistuvia vaikutuksia. Lajin vaellusaikaiseen käyttäytymiseen hankkeilla ei kuitenkaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Arvioinnin mukaan yhteisvaikutusten arviointi on tarpeen tehdä lähialueen muiden hankkeiden YVA-menettelyn yhteydessä, eikä kyseessä olevassa arviossa ei ole voitu tarkemmin huomioida viereisiä hankkeita, koska niistä ei ole ollut arviointitietoa käytettävissä. Arvioinnin mukaan ilman tarkkaa hankesuunnittelua suojelualueiden lähiympäristössä yhteisvaikutukset voivat kohota merkittäviksi.

Vaikutusten lieventämistoimet Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnin mukaan Kenkäkankaan hankealueen merkitys Natura-alueen metsäpeurapopulaation kannalta on yksinään vähäinen. Hankkeen vaikutuksia metsäpeuraan voidaan lieventää rakentamisaikana ajoittamalla rakentamistoimet vasomisan ulkopuolelle Itänevan läheisimmillä voimalapaikoilla.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnin mukaan Natura-alueen suojelun perusteena oleville luontotyypeille ei hankkeesta aiheudu suoria tai välillisiä luontotyyppejä heikentäviä vaikutuksia lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.

Suojelun perusteena olevista lajeista vaikutuksia voi aiheutua Natura-arvioinnin mukaan metsäpeuralle, jotka voivat alkaa vältellä tuulivoimapuiston aluetta ainakin osittain. Vaikutus on merkittävin lisääntymiskaudella. Natura-arvioinnin mukaan hanke ei aiheuta esteitä metsäpeuran vaelluksiin. Vaikutuksen arvioidaan olevan merkittävyydeltään korkeintaan vähäinen kielteinen.

Epävarmuustekijät Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnin mukaan epävarmuutta arviointiin aiheutuu metsäpeuraan kohdistuviin vaikutuksiin. Tutkimustietoa metsäpeuran suhtautumisesta tuulivoimaan ei vielä juuri ole, eikä pitkäaikaista seurantatietoa tuulivoiman vaikutuksista lajiin ole olemassa. Yhteisvaikutusten osalta on tarkasteltu tällä hetkellä tiedossa olevia muita tuulivoimahankkeita. Hankkeiden suunnittelutilanne voi muuttua eikä kaikkien hankkeiden toteutumisesta ole varmuutta.

Vaikutusten seuranta

Natura-arvioinnissa suositellaan välittömässä tuntumassa olevien tuulipuistohankkeiden yhdessä järjestettävän metsäpeuran, joka lisäisi käsitystä tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuran käyttäytymiseen.

Natura-arvioinnin johtopäätökset

Natura-arvioinnin mukaan Kenkäkankaan tuulivoimahankkeella ei ole Kivinevan Natura-alueen suojeluperusteita merkittävästi heikentäviä vaikutuksia.

Natura-arvioinnin mukaan metsäpeuraan kohdistuu rakentamisaikana tilapäisiä häiriövaikutuksia hankealueella ja sen tuntumassa noin 500 m aluetta etäämmälle, mutta tämä ei heijastu kielteisesti Natura-alueeseen. Hanke ei rajoita Natura-arvioinnin mukaan metsäpeuran vaellusreittien soveltuvuutta eikä hanke katkaise vaellusreittejä. Hankkeen vähäiset, mahdolliset kielteiset vaikutukset metsäpeuran kesälaitumiin ovat paikallisia. Vaikutukset metsäpeuraan ovat Natura-arvioinnin mukaan vähäisiä eikä merkittävän vaikutuksen kynnyks ei ylity.

Yhteisvaikutukset voivat Natura-arvioinnin mukaan olla kohtalaiset tai jopa suuret riippuen läheisten hankkeiden rakenteiden sijoittumisesta. Pääosin yhteisvaikutukset kohdistuvat Natura-alueiden ulkopuolisiin osiin pirstoon metsäpeuran laidunalueita.

ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

ELY-keskuksen lausunto arvioinnin asianmukaisuudesta

Natura-arvioinnin tarkoituksena on luoda riittävä tiedollinen pohja hankkeen Natura 2000 -alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelunlain (9/2023) 35 § 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa (aiemmassa luonnonsuojelulaissa 65 §) tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon

Euroopan komission luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevässä ohjeessa (Euroopan komissio, Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö 2019) todetaan asianmukaisesta arvioinnista seuraavaa: Tuomioistuimen mukaan asianmukaisen arvioinnin tulee sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (EUTI asia C-304/05, 69 kohta).

ELY-keskus katsoo, että Natura-arvioinnissa on tunnistettu Natura-alueen luontoarvot, ja arviointi on suoritettu sen suojelun perusteena oleville luontodirektiivin mukaisille luontotyypeille ja lajeille. Natura-arviointi perustuu olemassa olevaan tietoon ja asiantuntija-arvioon.

ELY-keskus katsoo, että tuulivoimahankkeen kuvaus on esitetty Natura-arvioinnissa puutteellisesti sisältäen viittauksia Kenkäkankaan hankkeen YVA-selostukseen. ELY-keskus huomauttaa, että Natura-arviointi on erillinen asiakirja, jossa tulee esittää selkeästi hanketta sekä erityisesti hankkeen yhteydessä suunnitelleet toiminnot, jotka voivat vaikuttaa Natura-alueen suojeluperusteisiin ja eheyteen.

Aurinkovoimala-alueen ja sähkönsiirtovaihtoehtojen mahdollisia vaikutuksia ei käsitellä lainkaan, mikä on selkeä puute. Selkeänä puutteena arvioinnissa on myös se, ettei siinä vertailla hankkeen eri toteutusvaihtoehtojen vaikutuksia keskenään.

Arvioinnissa on kuvattu metsäpeuran elinympäristön valintaa ja käyttöä perustuen kirjallisuuslähteisiin. Myös tuulivoiman keskeisimmät vaikutusmekanismit on tunnistettu ja kuvattu. Kyse on asiantuntija-arviosta, eikä arviointia varten ei ole tehty kohdennettua metsäpeuran maastoseurantaa hanke- tai Natura-alueella. Sen sijaan arvioinnissa on hyödynnetty Luonnonvarakeskuksen seurantapantojen avulla keräämää paikkatietoaineistoa Suomenselän metsäpeurakannan levinneisyydestä ja elinympäristön käytöstä eri vuodenaikoina. Tätä kautta on saatu olennaista tietoa sekä hankealueen että kyseessä olevan Natura-alueen merkityksestä metsäpeuralle.

Käytetyn paikkatietoaineiston kuvaus kuitenkin puuttuu, joten jää epäselväksi, kuinka monesta yksilöstä kerättyihin aineistoihin se perustuu, millä aikavälillä se on kerätty, mitä ajanjaksoja paikannukset koskevat, onko kyse ollut vasallisista vaatimista, ja niin edelleen. Näillä tiedoilla olisi merkitystä arvioitaessa aineiston rajoitteita ja sitä, millaisia johtopäätöksiä esitetyistä seurantatuloksista voidaan tehdä. Paikkatietoaineistosta tehtäviin johtopäätöksiin liittyvää epävarmuutta ei ole Natura-arvioinnissa tunnistettu tai käsitelty. Epäselväksi jää siksi myös, missä määrin paikkatietoaineiston käyttäminen korvaa maastoseurantojen puutetta.

Kuten arvioinnissa on todettu, tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuraan ei toistaiseksi ole olemassa julkaistua tutkimustietoa. Viitteitä saadaan puolikesyjä poroja koskevista tutkimuksista, joita arvioinnissa on käytetty lähdekirjallisuutena. Tiedon puutteesta ja viitteellisyydestä huolimatta arvioinnissa kuitenkin spekuloidaan mm. metsäpeuran tottumisella tuulivoimaloihin.

ELY-keskus huomauttaa, ettei metsäpeuran tai juuri muunkaan lajiston mahdollisesta tottumisesta tuulivoimaan Suomessa ole tällä hetkellä kattavaa tieteellistä näyttöä. Pelkästään se, että peuroja tai muitakaan eläimiä havaitaan liikkuvan tuulivoima-alueilla tai voimajohtoaueilla, ei

kerro mitään näiden infrastruktuurien rakentamisen ja toiminnan vaikutuksista metsäpeurayksilöiden selviytymiseen ja lisääntymiseen, ja sitä kautta mahdollisesti myös koko osapopulaation kehitykseen pitkällä aikavälillä.

Sama pätee myös muuhun ihmistoimintaan, sillä arvioinnissa myös arvellaan Suomenselän osakantaa edustavien metsäpeurojen olevan Kainuun metsäpeuroihin verrattuna tottuneempia ihmistoiminnan muokkaamaan maisemaan ja aiheuttamaan häiriöön. Myöskään tämän väitteen tueksi ei ole olemassa tutkimustietoa, vaan kyse on havainnoista, joista ei ELY-keskuksen näkemyksen mukaan voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä Suomenselän metsäpeurojen sopeutumiskyvystä tai ihmistoiminnan vaikutuksista kyseisen osapopulaation pitkän aikavälin elinkykyyn. Lisäksi arvioinnin mukaan "metsäpeurojen on todettu varsin hyvin viihtyvän tavanomaisissa talousmetsissä", mutta ELY-keskus huomauttaa, että viihtymisen sijasta kyse voi olla myös ihmistoiminnasta johtuvien olosuhteiden aiheuttamasta pakosta, josta seuraavista nettovaikutuksista metsäpeuran kelpoisuuteen ja edelleen kannan kehitykseen ei ole kattavaa tietoa.

ELY-keskus katsoo, että tiedon puutteen ja viitteellisyyden vuoksi metsäpeuraan kohdistuvia vaikutuksia on tarkasteltava varovaisuusperiaatteen kannalta, mitä arvioinnissa ei kuitenkaan ole riittävässä määrin tehty. Edellä mainitusta syistä ELY-keskus katsoo, että arviointia ei voida pitää metsäpeuran osalta täysin asianmukaisena.

Suojelunperusteena olevat luontodirektiivin liitteen I mukaiset luontotyypit

Natura-arvioinnin mukaan hankealue sijaitsee 5 km etäisyydellä Natura-alueesta ja Natura-alueen suojelunperusteena oleviin luontotyyppeihin ei siten arvioida kohdistuvan heikentäviä suoria tai välillisiä vaikutuksia.

Arvioinnin mukaan vaikutuksia vesitalouteen arvioitiin hankealueen ja Natura-alueen valuma-alueen tarkastelun kautta, mikä ELY-keskus pitää toimivana tarkastelutapana.

Suojelunperusteena olevat luontodirektiivin liitteen II mukaiset lajit

Natura-arvioinnin mukaan Kenkäkankaan tuulivoimaloiden ja huoltotiestön rakentamisesta aiheutuvat häiriöt, voimaloiden toiminnasta aiheutuvat meluvaikutukset ja voimaloiden lapojen pyörimisestä aiheutuvat visuaaliset häiriöt eivät ulotu hankealueelta Natura-alueelle saakka häiritsevinä. Perusteluna on se, että lähimmästä suunnitellusta voimalasta on Natura-alueen näkymäalueilta yli 5 kilometriä, viitaten porotutkimuksissa saatuihin tuloksiin häiriövaikutuksen ulottuvuudesta.

ELY-keskus huomauttaa, että tulosten viitteellisyyden takia ei voida täysin poissulkea sitä mahdollisuutta, että häiriövaikutus poroa yleensä aremman metsäpeuran tapauksessa ulottuisi tätäkin pidemmälle. Kuten todettu, metsäpeuraa koskevaa vastaavaa tutkimustietoa ei ole olemassa.

Arvioinnissa on esitetty kuvia näkymäanalyysistä, jota ELY-keskus lähtökohtaisesti pitää hyvänä lisäyksenä. Mutta harmillisesti analyysin tuloksia tai niiden merkitystä ei juurikaan avata sanallisesti eikä numeerisesti, joten tulosten tulkitseminen jää kuvan perusteella tapahtuvan visuaalisen tarkastelun varaan. Analyysissä hyödynnettyä aineistoa ja menetelmiä ei myöskään avata sanallisesti mitenkään, mikä on puute.

Muita mittaus- tai mallinnustuloksia siitä, kuinka kauas peuroille mahdollista häiriötä aiheuttava voimala-alueen melu, väike tai muut vaikutukset ulottuvat, tai millaisina nämä vaikutukset Natura-alueelle yltävät, ei arvioinnin tueksi esitetä. Arvioinnin yhteenvedossa todetaan, että ”hankkeella on paikallisia, kielteisiä vaikutuksia varovaisuusperiaatteen mukaan metsäpeuraan kohdistuen hankealueelle ja sen välittömään tuntumaan, rajoittuen pääasiassa voimalakokonaisuuden muodostamaa aluetta noin 500 metriä etäämmälle.”. Virkkeen merkitys jää hieman epäselväksi, kuten myös se, mihin arvio 500 metrin (tai sitä suuremman) vaikutusetaisyydestä perustuu.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Natura-arvioinnissa on tarkasteltu Kenkäkankaan ja muiden alueen tuulivoimapuistohankkeiden yhteisvaikutuksia Natura-alueeseen. ELY-keskus muistuttaa, että Euroopan komission luontodirektiivin 6 artiklan säännöksiä käsittelevän ohjeen (Euroopan komissio, Natura 2000 - alueiden suojelu ja käyttö 2019) mukaan *Natura-arvioinnissa tulisi ottaa huomioon kaikenlaiset suunnitelmat tai hankkeet, jotka voivat yhdessä tarkasteltavien suunnitelmien tai hankkeiden kanssa aiheuttaa merkittäviä vaikutuksia*. Tarkastelussa olisi tullut huomioida Natura-lomakkeella esitetyt kuormitukset ja uhat, jotka vaikuttavat jo nykyisillään Natura-alueen suojeluperusteisiin.

Kenkäkankaan tuntumassa olevat tuulipuistohankkeet muodostavat laajan, Kivinevan Natura-alueen pohjois- ja osin länsipuolelle sijoittuvan tuulivoima-alueen, kuten arvioinnissa on nostettu esille. Kuten arvioinnissa on niin ikään todettu, yhteisvaikutusten vuoksi seudullisen suojelualueverkoston olosuhteet ja toimivuus korostuvat, ja Natura-alueiden rooli elinympäristöjä ylläpitävänä alueena on entistä merkittävämpää. Ilman tarkkaa hankesuunnittelua suojelualueiden lähiympäristössä yhteisvaikutukset voivat kohota merkittäviksi.

ELY-keskus yhtyy näihin arvioinnissa esitettyihin näkemyksiin, ja toteaa, että nämä seikat myös peräänkuuluttavat asiantuntevaa ja laadukasta

yhteisvaikutusten arviointia. ELY-keskus katsoo, että esitettyä yhteisvaikutusten arviointia ei kuitenkaan voida pitää sellaisena, sillä vaikka aihetta on käsitelty, jää yhteisvaikutusten tarkastelu kuitenkin pinnalliseksi ja epämääräiseksi.

Ensinnäkin lähialueen muista tuulivoimahankkeista annetaan hyvin niukasta tietoa esittämättä esimerkiksi edes hankealueiden pinta-aloja, niiden etäisyyksiä Natura-alueeseen tai suunniteltujen voimalayksikköjen määrää. Arvioinnissa vedotaan tietojen puutteeseen, ja arviointivastuuta siirretään muille hankkeille. ELY-keskus kuitenkin katsoo, että käytettävissä olevaa ja arvioinnin kannalta relevanttia tietoa olisi ollut tarjolla huomattavasti esitettyä enemmän. Näin on etenkin jo kertaalleen luvitetun Toholammin-Lestijärven hankkeen kohdalla. Myös Vääräjoen hanke on läpikäynyt YVA-ohjelmavaiheen, joten myös siitä olisi ollut olemassa esitettyä yksityiskohtaisempaa tietoa paremman arvioinnin tueksi.

Eri hankkeiden erillisvaikutusten ohella arvioinnissa ei ole ELY-keskuksen näkemyksen mukaan riittävällä tavalla arvioitu myöskään näiden hankkeiden kumulatiivisia yhteisvaikutuksia. Arvioinnissa on esitetty kuva usean hankealueen huomioivasta näkymäalueanalyysistä, jonka visuaalisen tarkastelun perusteella vaikuttaa siltä, että tuulivoimalat ovat näkyvillä lähes koko Kivinevan Natura-alueen pohjoisosassa. Analyysissä hyödynnettyä aineistoa ja menetelmiä taikka tuloksia ei kuitenkaan avata sanallisesti käytännössä mitenkään.

Arvioinnissa vedotaan siihen, että Kenkäkankaan sijoittuu niin kauas Kivinevan hankealueesta, ettei vaikutuksia synny tai ne ovat korkeintaan vähäiset. ELY-keskus huomauttaa, että hankkeiden vaikutukset voivat olla toinen toistaan vahvistavia, ja myös Kenkäkankaan hankealueen merkitys voi olla laajan hankealuekokonaisuuden osana suurempi kuin se seudun ainoana toimijana olisi. Mikäli muiden hankkeiden aiheuttamat vaikutukset voivat jo itsessään olla merkittävät, voi Kenkäkankaan hankkeesta Natura-alueelle aiheutuva vähäinenkin haitallinen vaikutus entisestään lisätä vaikutusten merkittävyyttä. Tältä osin tarkastelu jää kuitenkin arvioinnissa ELY-keskuksen näkemyksen mukaan puutteelliseksi.

ELY-keskus katsoo, ettei esitetyn yhteisvaikutusten arvioinnin perusteella voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että Kenkäkankaan hankkeesta aiheutuu yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia Kivinevan Natura-alueen suojeluperusteille ja suojelun tavoitteille.

Lieventämistoimet

Hankkeen vaikutusten lieventämistoimenpiteiksi esitetään Itänevaa lähimpien voimalapaikkojen rakentamisen ajoittaminen metsäpeuran vasomisajan ulkopuolelle.

ELY-keskus toteaa esitetyn lievennystoimenpiteen tärkeäksi, johon on syytä sitoutua hankkeen jatkosuunnittelussa haitallisten vaikutusten minimoimiseksi. Koska arvioinnin perusteella ei kuitenkaan voida poissulkea sitä, aiheutuuko Kenkäkankaan hankealueesta yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia metsäpeuralle, ei myöskään lieventämistoimien riittävyttä voida luotettavasti kommentoida.

Natura-alueen eheys

Arviointiin liittyvän puutteellisuuden ja epävarmuuden vuoksi ELY-keskus toteaa, ettei sen perusteella voida varovaisuusperiaate (Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 191 artikla) huomioiden poissulkea riittävällä varmuudella Kenkäkankaan hankkeesta erikseen tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa koituvien merkittävien haitallisten vaikutusten aiheutumista kyseessä olevan Natura-alueen suojelun perusteena olevalle eläinlajille. Näin ollen ei voida myöskään poissulkea, että hanke erikseen tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa haittaisi tai viivästyttäisi alueen suojelutavoitteiden saavuttamista ja siten vaikuttaisi haitallisesti Natura-alueen koskemattomuuteen sen suojelutavoitteiden kannalta (Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artikla 3).

ELY-keskuksen johtopäätökset Natura-alueelle aiheutuvista vaikutuksista

ELY-keskus toteaa, että Kenkäkankaan tuuli- ja aurinkovoimahankkeen vaikutuksia ei ole arvioitu asianmukaisesti luontodirektiivin liitteen II mukaisen metsäpeuran ja eritoten siihen kohdistuvien yhteisvaikutusten osalta. Näin ollen, mikäli Kenkäkankaan tuulivoimapuiston hankesuunnittelua aiotaan jatkaa, tulee arviointia täydentää siten, että korjataan tässä lausunnossa esitetyt metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten arviointiin liittyvät puutteet.

ELY-keskus muistuttaa, että Natura-arvioinnissa käytettävien hankesuunnittelutietojen tulee olla ajantasaisia. Mikäli hankesuunnitelma muuttuu Natura-arvioinnin valmistumisen jälkeen niin että muutos vaikuttaa Natura-arvioinnissa käytettyihin perusteisiin, on Natura-arviointi päivitettävä ja pyydettyä siitä uusi lausunto.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Sähköisen allekirjoituksen hyväksyntä on asiakirjan lopussa. Asian on esitellyt ylitarkastaja Antje Neumann ja

ratkaissut yksikön päällikkö Eero Melantie. Ylitarkastaja Veli-Matti Kangas on osallistunut lausunnon valmisteluun.

Tämä asiakirja POPELY/2712/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/2712/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Neumann Antje 01.10.2024 15:48

Ratkaisija Melantie Eero 02.10.2024 08:21